СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 209. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 7-го жовтня 1942. — No. 209. Jersey City, N. J., Wednesday, October 7, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПЕРШІ КЛОПОТИ ЕКОНОМІЧНОГО СТАБІЛІЗАТОРА

ВАШИНГТОН. — Член найвищого суду, Джеймс Бирнс, котрий саме зрезигнував з цього суду, щоб обняти становище економічного стабілізатора й повести рішучу боротьбу з інфляцією, вже з першим днем своїх нових обовязків має чимало клопоту. Зо всіх сторін до нього звертаються представники компаній і робітничих організацій й питають, чи вони в даним випадку можуть давати, або домагатись, підвишки платні? Бо хоч заробітні платні заморожені, але в розпорядку є застереження, що тим працівникам, що пропорціонально до інших дістають менші платні, можна підносити ті платні. Тепер багато заінтересованих сторін питають, чи їх можна зарахувати до тих винятків?

ДЖАН ЛУЇС ЗА ПІДВИШКУ ДЛЯ ВУГЛЕКОПІВ.

СИНСИНАТІ. — Голова вуглекопної юнії, Джан Луїс, на передодні річного зізду цеї юнії заявив, що з весною наступного року, як закінчиться контракт між власниками копалень і вуглекопами, вуглекопи будуть домагатись підвишки по $2 тижнево. Юнія вуглекопів нараховує пів міліона членів. Луїс говорив, що тої підвишки вуглекопам потрібно тому, бо за останній рік подорожіло життя. Він також говорив, що пятидневний тиждень праці в копальнях вповні вистарчає. Колиб одначе зайшли дійсні потреби робучий тиждень продовжити, то вуглекопи це зроблять, говорив він.

ВИКАРД ЗА ДАЛЬШІ ОГРАНИЧЕННЯ В ХАРЧАХ.

ЩІКАҐО. — Перед інститутом мясних виробів секретар хліборобства Клод Викард виголосив промову і в ній закликав американців, щоб ті ще більше обмежували свої харчеві споживання, зокрема тих харчів, які можна експортувати за границю. Він говорив, що можна дуже мало споживати тих харчів, а на їх місце більше зїдати інші, і водночас можна бути найкраще кормленою нацією на світі. Він також закликав американсьих фармерів, щоб продукували ті продукти, котрих потрібно в війні, а не дивились на те, котрий продукт приносить найкращі заробітки. Підчас війни всі мусять думати про доцільність і користь для цілої нації, а не лише про себе самих. В Пеорії, Ілл., Викард виголосив другу промову і в ній піддавав думку, щоб два міліони фармерських родин переселити з мало урожайних околиць, до багато урожайних. Ті фармерські родини живуть на таких фармах, на яких не годні сами вижививитись, а в той час великі і плодючі земельні простори в інших стейтах лежать марно.

МОРҐЕНТАВ ХОЧЕ БІЛЬШИХ ПОДАТКІВ.

ВАШИНГТОН. — Секретар фінансів Морґентав заявив, що його не задоволяє законопроект в конгресі, на основі якого можна булоб зібрати від нації за цей рік 25 біліонів податків. Він сказав, що треба зібрати тих податків на шість біліонів більше, себто поверх 30 біліонів. Конгресові кола противляться цьому і кажуть, що це буде завеликий тягар на людей.

СТЕЛЯ НА МЕШКАЛЬНІ РЕНТИ.

ВАШИНГТОН. — Бюро заряду цін наложило на всі стейти „стелю" на мешкальні ренти. Дотепер та стеля була лише в деяких околицях, дуже переселених внаслідок воєнного промислу. Тепер буде всюди, навіть у найдальших фармах.

ВІДГОМІН ПРОМОВИ ҐЕРІНҐА В ВАШИНҐТОНІ.

ВАШИНҐТОН. — В авторитетних вашингтонських колах говорять, що недавно виголошена промова маршала Ґерінґа є виразним доказом, що мораль німецької нації заломлюється і що в Німеччині не все гаразд. З його промови виходить, що націстичний уряд заляканий і виразно бачить марево програної війни. Американський підсекретар стейту Сомнер Велес, висказуючи свою думку на ту промову, сказав, що зпосеред усіх німців найменше личовало товстому Ґерінґови говорити, що всі підбиті народи будуть голодувати, а німецький нарід матиме всего подостатком. Та заява сама собою є дуже брутальна і вона вказує, чого від німців можна сподіватись. Але сказана добре заживленим Ґерінґом вона виходить ще гидкішою.

БУДЕ РІВНИЙ РОЗПОДІЛ ПРОДУКТІВ.

Бостон. — В листі до американських розпродувачів, що саме відбувають у Бостоні свої наради, президент Рузвелт заявив, що американська нація може бути певна, що той засіб цивільних протуктів, який підчас війни можна буде вдержувати, буде справедливо розділений поміж всі околиці і ні одна околиця не буде скривджена на користь другої.

ВИГРАЛИ КАРДІНАЛС.

НЮ ЙОРК. — В цьогорічнім змаганні чемпіонство бейзболової гри здобула дружина з Сейнт Луїс, Кардіналс, побивши в останній грі Енкіс 4—2.

Бої на Острові Ґвадальканал

ВАШИНҐТОН. — Департамент фльоти подав до відома, що японці ніччю висадили малі скріплення на великім острові Ґвадальканал, що є в складі Соломонських островів. З японськими відділами, скріпленими тепер новими силами, американська маринарка мусить постійно зводити завзяту боротьбу. В тій боротьбі беруть участь також американські літаки, які бомбардували бази японців на Ґвадальканалі. В тих операціях американські летуни зістріляли десять японських літаків, що ставили їх опір. З того звідомлення виходить, що японці ще мають на Ґвадальканалі досить великі сили, получені з базами і летунськими відділами. — Департамент фльоти також повідомив, що американська субмарина Ґроніон вже давно не давала про себе чути, тому треба уважати її за пропавшу.

БОМБАРДУВАННЯ ЯПОНЦІВ НА АЛЕВТСЬКИХ ОСТРОВАХ

ВАШИНҐТОН. — Офіційне звідомлення з Вашингтону говорить, що американські збройні сили, котрі в останніх тижнях створили нові бази на Андреановській ґрупі Алевтських островів, тяжко бомбардували японські бази на острові Кіска. Вони запалили воєнні склади японців і знищили пять японських морських літаків. Також із трьох транспортових кораблів, що стояли в пристани, тяжко ушкодили два, та бомбами загнали їх на мілину.

МОЗЕС ЗА ПЕРЕРВАННЯ БУДОВИ ТУНЕЛЮ

НЮ ЙОРК. — Нюйорський комісар парків Роберт Мозес розпочав кампанію за те, щоб перервати дальшу будову тунелю, що мав би сполучити Менгетен з Бруклином. Він каже, що замісць витрачати десятки тисяч тон потрібного заліза на той тунель, краще те залізо зужити на воєнні цілі. Мозес також подавав плян, щоб розбирати старі фабрики і будівлі, а сталь забирати на воєнні цілі. Коштом біля трьох міліонів долярів, говорив він, можна булоб врятувати 50,000 тон сталі.

ЛЯ ҐВАРДІЯ ПІДДЕРЖУЄ АЛЬФАНДЖА

НЮ ЙОРК. — Хоч президент Рузвелт висказався найвиразніше за кандидатуру Джана Бенета, то посадник Ля Ґвардія, що в інших випадках всеціло піддержує президента, висказався за кандидатуру Альфанджа, з робітничої партії.

Націсти Готові Кольонізувати Українські Землі Теж і Французами

ЛОНДОН. — Політичні британські кола, що слідять за німецько-французькою політикою, кажуть, що Гітлер береться тепер ще за один спосіб, щоб затягнути французів до тіснішої „співпраці". Отже націстівська влада дає Франції до пізнання, що якщо буде вірно сповнювати націстівські домагання, то згодом матиме нагоду „заняти в Европі таке становище, яке їй належиться". А радіо з Віші подало, що „Европа зачинається над Волгою", та що великі простори на сході, здобуті німцями, будуть призначені на „европейську кольонізацію", в якій Франція буде могти взяти участь. Досі такі обіцянки кольонізації були дані голяндцям і данцям, при чому націсти виразно говорили про Україну.

НЕЗДОБУТТЯ СТАЛІНҐРАДУ—ЦЕ ПРОГРА

БЕРН. — Турецькі кореспонденти передають, що в Анкарі, столиці Туреччини, політичні кола є такої думки, що якщо німецька облога Сталінґраду буде ще далі продовжатись, то це означатиме німецький воєнний неуспіх в 1942. році, а якщаб німці Сталінґраду взагалі не здобули, то це булоб уже прогрою цілої війни.

КИТАЙ ДІСТАНЕ ВСЮ МОЖЛИВУ ДОПОМОГУ

ЧУНҐКІНҐ. — Таке приобіцяв Китаєви Вендел Вилкі від імені американського народу, заявляючи це китайським студентам.

ЗАТОПИЛИ ДВА ВОРОЖІ КОРАБЛІ

ЛОНДОН. — Американські, британські й грецькі субмарини затопили два великі ворожі кораблі, що булиб великою допомогою для армії ген. Ромеля, якщоб були дійшли на місце призначення.

В СТАЛІНҐРАДІ НЕМА ВЕЛИКИХ ЗМІН

МОСКВА. — Совєтські комунікати подають про совєтські посунення на фронті під Ржевом, а про Сталінград пишуть, що німці кинули знову нові сили в вояках і тенках, але не вспіли добитись ніяких успіхів. Навпаки совєтські частини поправили свої позиції. Виходить, що німці далі постійно наступають, а совєтські війська ті наступи далі відпирають. З німецького боку наступали три дивізії піхоти з 100 тенками.

ВОНИ НАЗИВАЮТЬ СЕБЕ „БУШМАСТЕРАМИ". — Завзяті вояки з найкращих полків піхоти, призначеної для оборони Карібської округи, називають себе так за йменням дуже їдовитої гадюки, що їм часто приходиться стрічати підчас маневрів у тій околиці. На світлині: вояки з тих полків підчас маневрів учаться переходити крізь загорожі з колючих дротів.

АМБАСАДОРИ ПИТАТИМУТЬ СТАЛІНА В СПРАВІ АЛІЯНТСЬКОЇ ДОПОМОГИ

МОСКВА. — Адмірал Вилієм Г. Стендлі, американський амбасадор, і Арчиболд Клерк Кер, амбасадор Великої Британії, студіювали разом інтервю совєтського премієра, Йосифа Сталіна, дане ним представникови пресової агенції Асошіейтед Прес. І рішили старатись про розмову з самим Сталіном, щоб дістати від нього ясну відповідь, чи він розуміє справу другого фронту так, що Обєднані Держави обовязані відчинити цей фронт ще в 1942. році. Свого часу, в Вашинґтоні, коли був там совєтський комісар заграничних справ Молотов, рішено, що отворення такого фронту в 1942. році є конечною справою. З цього витягають Совєти консеквенцію, що такий фронт повинен бути в цьому році обовязково отворений, та що саме це мав Сталін на думці, коли писав, щоб Аліянти „сповнили свої зобовязання начас і вповні". Але, чи так є, це мав би пояснити амбасадорам сам Сталін. Ось тій заяві Сталіна совєтська преса надає дуже великого значіння. Її помістила совєтська „Правда" на першому місці, а радіо розголосило дуже широко.

МАБУТЬ ВИЛКІ ПІДДАВ ТАКУ ДУМКУ.

ЛОНДОН. Деякі посли хочуть питати британського премієра, Винстона Чорчила, щоб він дав вияснення в справі домагання Сталіна, щоб Аліянти сповнили свої зобовязання. Панує таке переконання, що це письмо Сталіна появилось під впливом розмов з Венделом Вилкі.

ЩО КАЖЕ САМ ВИЛКІ?

ЧУНҐКІНҐ (Китай). — Вендел Вилкі, особистий представник президента Рузвелта, перебуваючий тепер у Китаю, заявив в справі листа Сталіна, що цей лист зверне увагу Обєднаних Держав на те, чого Росія найбільш потребує.

СТАЛІН ДАЛІ КОМІСАРЕМ ОБОРОНИ.

МОСКВА. — Націстівська пропаґанда розголошує від кількох днів, що Сталін перестав уже бути комісарем краєвої оборони, та цо став ним Шапошніков. Совєти тому заперечують. Шапошніков є нальником совєтського ґенерального штабу.

СОВЄТСЬКА ВОЄННА ПРОДУКЦІЯ РОСТЕ.

МОСКВА. — „Правда" подає, що воєнна продукція піднеслась до найвищих верхів завдяки тому, що є ривалізація між самими робітниками. А система така, що легко пізнати, скільки хто виробив.

ЗАБИРАЮТЬ З ФРАНЦІЇ РОБІТНИКІВ.

ВІШІ. — З французьких фабрик забирають що найкращих робітників і висилають партіями до Німеччини, де вони перебирають фабрики, подібні до тих, де працювали передше. Не беруть нижче 18 років і вище 50. На ґрупу 50 робітників припадає один інжинір. Робітник тут не має нічого до говорення. Його призначують.

ДАНСЬКО-НІМЕЦЬКЕ НАПРУЖЕННЯ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — З нагоди 72-літніх уродин данського короля Християна вислав Гітлер довгу телеґраму з побажаннями, на що король відповів тільки „дякую". Це спричинило, що німецький посол виїхав негайно до Берліна, а данський посол відїхав з Берліна. Ось це мають бути вияви великого невдоволення, яке панує в Данії, а яке є наслідком націстівського вмішування в данські справи. А далі й того, що данці вважають, що Гітлер, якщоб виграв війну, прилучить Данію до Німеччини.

ГОЛОД В НОРВЕҐІЇ.

ЛОНДОН. — Живностева справа в Норвеґії представляється незвичайно зле. Зачинають ширитись ріжні хвороби наслідком недоїдання населення.

З РУРСЬКОЇ ОБЛАСТИ ДО ГРЕЦІЇ.

АНКАРА (Туреччина). — В Атенах, столиці Греції, надіються приїзду 10,00 виселенців з Рур. Це німці, що походять з тих областей, що їх постійно бомбардують британські й американські летуни.

ОБРОБЛЯТИ КОЖНУ ПЯДЬ ЗЕМЛІ.

БЕРН (Швайцарія). — В Італії найбільша жура як видержати наближаючуся зиму. Мусоліні звернувся до селян, щоб обробляли кожну пядь землі. Приходиться забирати селянам ще більший процент худоби, як досі, що руйнує господарства.

ВИРОБЛЯТИ ТЯЖКІ БОМБОВИКИ!

ЛОНДОН. — Ось таке дораджують Злученим Державам з тим, щоб Англія далі будувала головно бойовиків. „Літаючі Фортеці" виявились знаменитою американською зброєю. Ось тому кажуть, що Злучені Держави зроблять найліпшу прислугу, коли виробляти муть „Ленкестерс", себто тяжкі бомбовики. Кажуть, що вони є найскорішими бомбовиками в світі.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Потверджують

Одночасно майже з виголошенням промови Гітлера в берлінському Шпортпалясті, котра сказала так багато про наміри німецького диктатора супроти України, скоїлися ще інші події, котрі кидають додаткове світло на питання відношення Німеччини до України.

Ще не прогомоніли слова Гітлера, а вже націстичне радіо сповіщає, що до Берліну наспіли цілі поїзди, навантажені поживою з України. Цю вістку ще далі розвинули націстичні радія в своїй спеціяльно для загряниці призначеній пропаганді еспанською мовою, кажучи, що багато поїздів з поживою з України приїжджає денно до Німеччини. Римське радіо розвинуло цю вістку ще далі, заподіваючи, що „внутрішня організація Росії для харчування всеї Европи" дозволить европейському „континентові поглянути на багато літ уперед без страху й журби".

Гейби виразно на те, аби комусь не здавалося, що ці харчі з України добуто чесним торгом, себто дорогою нормального закупу зайвини від українського населення, за кілька днів після промови Гітлера заговорив про справу харчів його міністер повітряної служби, череватий Герінг, і потішав німців і страшив ненімців, що при розділі поживи, добутої Німеччиною з країв під її владою, націстичний уряд упершу чергу буде дивитися за харчовими потребами німців. Себто, він буде забирати від народів під своєю владою харчі, оглядаючися не на потреби тих народів, а на потреби німців. З цього виходить ясно, що коли хліба буде коротко, коли його не буде вистарчати для всіх, то хліб дістануть німці, а ненімці будуть мусіти гризти свої чиколонки.

Що діється з населенням України, з котрої хліб везуть цілими поїздами в Німеччину, безпосередно не знаємо, але про це можемо догадатися посередно, з донесення з іншого краю, що находиться в подібному положенні, що Україна. Норвезький уряд на вигнанні доносить про поважну недостачу поживи в Норвегії. Матері мусять часто казати дітям, що вони не мають для них ніякої вечері. Робітники й робітниці часто мліють при роботі, або дожидаючи черги в крамницях. Через літо норвежці не могли діставати зеленої ярини, картофлі, ягід і овочів. Рибацтво майже припинене. Череди худоби й свиней у Норвегії німці майже вже зовсім перебили. Край стоїть перед маревом голоду. Так поводяться німці супроти людей, котрих вони признають своїми братаничами щодо раси, у котрім вони мають ґрупу своїх ідеольоґічних прихильників, котрому вони ще й тепер пропонують якусь державну спілку. Як вони поводяться в краю, населенім словянами, котрих вони признають за щось нижче, до того в краю, котрий землю палив, аби лише наїздникові не дати поживи, можна догадатися: там первісний власник — слуга, а зайда й наїзник — власник і господар.

Війна Мир і Розвязка Економічного Питання

Від головного бесідника під час врочистої інсталяції нового президента Міської Колеґії Ню Йорку, на котру зіхалося коло 2,000 представників 200 американських університетів і колеґій, загально ждали порушення найосновніших питань сучасного історичного періоду. Запрошено на нього члена Найвищого Суду Злучених Держав Фелікса Франкфуртера, відомого правника й вченого. Його промова принесла так багато цінного матеріялу, що газети подали з неї довжезні виїмки.

Основною думкою промови судді Франкфуртера був погляд, що в нинішні часи економічні (господарські) справи займають перше місце в увазі людства зовсім безпотрібно, бо колиб люди захотіли примінити до цих справ свій досвід, знання й умові здібности, то вони могли би ці справи легко розвязати, і після цього зараз узятися за справді реальні проблеми світа, проблеми життя й відносин між людьми, проблеми творення, поведінки й релігії.

Коли нині люди й народи заняті загальною війною, то це, на погляд Франкфуртера, є природним висліодом себе — нищучого відособлення, а це знову є вислідом хибного виховання. Теперішне виховання, за його словами, є противним демократії, бо демократія виходить зо заложення, що до відносин між людьми треба мати довіря, що народи мають між собою співпрацювати для більших цілей життя, а не старатися перебігатися один проти одного в дрібній, себелюбній і пустій воєнній славі.

Між недостачами теперішнього виховання він вичисляє те, що від нього часто відсуваеться тих, котрі не мають грошей. З цього зчасом виростає мур між клясами, котрий є поважним забором для інстинктовних демократичних стремлінь. Хто обмежує нагоди молодих людей до освіти лише на тій основі, що їх родичі не мають досить маєткових засобів, той відмовляє демократії належного вжиткування її талантів.

В інтересі демократії американські колеґії й університети мусять за тим дивитися, аби свого навчання не обмежати до фінансово краще випосажених людей, тим більше тепер, коли вся наша будучність залежить від того, чи ми вспіємо відважно використати всі можливости, на які здібна людина.

Франкфуртер звертається зо спеціяльним натиском проти думки, що трактує американські проблеми як незвязані з проблемами решти світа. Мовляв, припущення, що ми можемо досягти забезпечення свого життя, не оглядаючися на інші народи, не приносить признання ні нашому думанні ні нашому почуванні. Ні люди ні народи не можуть нині жити одинцем, і тому всякий, що цікавиться розвоєм свого народу, його добробутом і мирним покористуванням цивілізацією, мусить цікавитися й всесвітніми справами. „Нам треба теперь доконче знати, що діється внутрі нашого краю, а рівночасно розуміти, що діється по інших краях. Відповідна освіта мусить розвивати аспірації цівілізованих народів по всему світі, мусить дивитися на відносини більше розвиненних і менше розвиненних народів зо співчуттям і старатися їх зо собою погодити".

Судья пригадує ствердженій ученими факт, що світ уже має й досить багатств і досить технічного підготовання для розвязки економічних проблем. Треба тільки організації вживання цих багатств і техніки, а ці економічні проблеми буде можна легко звести до становища другорядних проблем. Тоді наша енергія, моральна й матеріяльна, буде могти бути зужита багато краще, ніж вона є зужита нині. Тоді ми побачимо, що економіка це не цілість життя. Розвязавши справедливо й розумово питання контролі економічних сил, ми почнемо використовувати їх для справді цивілізованого життя.

Франкфуртер казав: „Якби ми лише могли використати якслід добру волю й рішучість ділання, то не довго нам прийшлосяби ждати того часу, коли економічна проблема зійде на задній плян, де їй і місце, а арена серця й голови буде занята справжніми проблемами, проблемами життя й людських відносин, проблемами творення, поведінки й релігії".

„Не лепетім язиком: „Аби вони не вмирали надаремно;" Це непристойно відклитися пустими словами, коли вони віддають своє життя. Є тільки один спосіб, у який ми можемо не дати, аби вони „вмирали надаремно", а це — не дати, аби це сталося. А в тій справі ми можемо зробити щось таке, до якого належать наші заходи для виграння війни".

ПОЛІТИЧНИЙ РЕАЛІЗМ

На політичні справи можна дивитись з ріжних боків і робити з них реальні, чи фантастичні висновки. Завданням відповідальних осіб є дивитись на справи реально, себто бачити їх в дійсній світлі, а опісля впливати на ті справи так, щоб це виходило на дійсну користь для їхнього народу. Задурювати себе ріжними подіями і уявляти собі їх так, якби це наше серце хотіло, користи нікому не принесе. Чим прикріше розвиваються дані події, тим тверезіше треба на них дивитись і бачити їх у такому виді, в якому вони дійсно є, хочби той вид був для нас смертельно небезпечний. Бо щойно перед виразно уявленою небезпекою ми можемо створити дійсні, реальні протиміри.

З тим погодяться мабуть всі, навіть ті, що звикли фантазувати, уявляти події в гарному, романтичному світлі й робити з тих подій нереальні висновки. З тими словами погодяться всі не тому, що внутрі мають однаковий погляд на справи, лише тому, що в те загально сказане речення, можна вложити все, що лише кому хочеться вложити. „Бути реальним в політиці", це дуже гарна фраза, але вона собою нічогісько не уявляє. Бо найбільший фантаст свято переконаний, що він власне думає реально. І що на це порадити? Справи треба представляти конкретними прикладами, що саме треба розуміти під „політичним реалізмом".

Як сказано, дивитись реально на справи, значить бачити їх у таким світлі, в якім вони дійсно є, а не задурювати себе ніякими оманами. Але, чи до політичного реалізму буде належати також те, щоби усім отверто говорити про ті справи, в такім світлі, в якім вони дійсно знаходяться? А припустім, що якийсь дуже реалістичний провідник якогось краю, що знаходиться у війні, бачить дуже добре недомагання свойого краю, бачить недостачі в матеріялах, в людській силі, в зброї. Він не задурює себе, що все гаразд. Він найвиразніше бачить ці великі недомагання, яких навіть годі направити. Він цілковитий реаліст. Але чи він не перестав би бути тим реалістом, колиб на ціле горло почав про ті справи усім говорити і вони дійшли до вух ворогів? З цього можна зробити висновок, що реальний політик є той, що вміє реально дивитись на справи, реально говорити про них, і реально їх розвязувати, але лише на певному місці, скажім, в замкненім колі народніх провідників. Коли він реально представляє ситуацію не на властивім місці, він перестає бути реалістом, а стає чим іншим.

Дивитись на світ дуже рожево і припускати, що якийсь нарід зрезиґнував зо своїх себелюбних інтересів, на те лише, щоб інший нарід міг краще зажити, це дуже нереальний підхід. Так. Говорити котромусь народови — „слухай, віддай мені мої території, залиши мене в спокою, щоб я міг сам розпоряджатись собою, а від того тобі самому буде краще" — це дійсно дуже нереальне. Але також дуже нереальний підхід було говорити до якогось народу: „Ходіть до нас, під наше панування, під нашого царя, а він оборонить вас перед ворогами". Також нереальним закликом було, щоби „малі річки, зливались з великим морем"; нереальним було скликати всіх робітників обєднуватись в даним інтернаціоналі. Проте ми бачимо, що ті „нереальні" заклики дали дуже „реальні" наслідки. Бо, як каже американська пословиця: „a sucker is born every minute", себто, наївна людина родиться кожної хвилини.

З цього знов можна зробити висновок: нереальний клич може стати реальним, коли ужитий серед реальних обставин, для реальної цілі. Хоч дуже нереальним є клич апелювати до злиття ріжних народів в одну імперію, але коли той клич переведений серед даних обставин і серед наївних людей, він дає дуже реальні і дуже практичні користи.

Ми бачимо, що міжнародня політика це вбільшости лицеміра гра за дуже реальні цілі, закриті дуже „нереальними" ідеалістичними, майже утопійними кличами. Таким нереальним і утопійним кличем є всілякі культурні місії насильно пошировані серед інших народів. Хіба можна назвати реальною польську культурну „місію" на схід Европи? Хіба реальним можна назвати збирання славян в одній імперії, мовляв, все це для їхнього добра? За тими високими кличами стояли земні багацтва, нафта, вуголь, залізо, стратеґічні користи. Але був бі це крайно нереальний політик, якщоб він говорив про ці річи отверто.

В міжнародній арґументації звичайно говориться одне, а думається друге. На всеславянський рух дивились державні мужі світу не з боку раси, мовознавства, національної культури, танків, пісень, побутовщини, тільки з боку сили — чи те всеславянство творитиме якусь політичну силу, чи безсилля? Коли одне, або друге — то який це вплив матиме на міжнародний уклад, на рівновагу потуг?

В тій лицемірній міжнародній боротьбі не лише наступаюча сторона уживає зовсім відмінних арґументів, від тих, про які дійсно думає, але й відбиваюча сторона. Коли наступаюча сторона говорить про „культурну місію", треба той напад відбивати „культурними арґументами". Коли атакує „всеславянством", треба уживати всеславянських арґументів. Коли мова про „єдність всіх пролетарів", треба відбивати пролетарськими арґументами. Коли мова про конечність сили даної потуги, аби в даним куску світа виконати певні політичні місії, треба той арґумент відбивати подітичними арґументами, себто доказувати, що потрібна сила може існувати навіть серед зовсім відмінних обставин, в зовсім відмінній формі.

З цього можна зробити ще одно заключення, що реальність політичного арґументу не заключається лише в його внутрішній вартости, але ще більше в тій роботі, яку він має виконати. Утопією є пацифізм. А всетаки пацифістичні кличі виконали в світі величезну реальну роботу. Утопійними були ріжні релігійні чи культурні місії, а теж виконали величезну реальну роботу. Утопійним був заклик російських царів до українського народу, щоб той шукав захисту в Москві. А всеж таки той заклик піддержаний підступами і мілітарною силою, дав такі реальні наслідки. Ці заклики натрапляли на слабі місця серед певних шарів українського народу і творили своє.

До слабого місця московського народу належить те, що він, його широкі етнографічні маси, не мали жадної культурно-духової, чи матеріяльної користи з підбитих Москвою народів і з їх земних багатств. Чи багато користав московський мужик з прикавказької нафти, з теплих вод на Чорнім морі, з української манґанової руди на Україні, чи хочби з української пшениці? З цього користала тонка державницька верства, яка ледви чи творила одну четверту московського народу. А воно моглоб бути інакше. І буде інакше лише тоді, коли свою увагу московський нарід зосередотчить не на екстензивній експанзії, себто на сліпім копченні по величезних світових просторах, лише на інтензивній праці, себто на розумовій, поступовій і видайній обрібці того куска землі, на котрій мешкає. Є народи на світі і то з дуже малими земними багатствами, котрі створили прекрасне життя на землі. Земні багатства не конче стоять в прямій пропорції до розвитку культури, життевого рівня і щастя людей. Московський нарід це мусить раз зрозуміти. Зрозумівши це, він перестане дивитись завидним оком на інші народи, а навпаки, в дружнім союзі з ними буде співпрацювати для взаїмної політичної безпеки і для взаїмного зросту духової та матеріяльної культури. Імперіялізм найчастіше — це дуже коштовна справа. Він виснажує націю з її найкращих соків і крім постійних воєн та постійного зброєння не дає нації нічого тривалого.

Якщоб імперіялізм був такою благодаттю на світі, як дехто його представляє, то московський нарід, в усіх його шарах, повинен бути дійсно аристократом серед народів світу. А чим він є? На ту сторінку своєї історії московський нарід мусить звернути пильну увагу. В насвітленні цеї сторінки повинні взяти участь теж і поневолені московською фізичною силою, народи. А ті публіцисти споміж поневолених Москвою народів, котрі впевняють, що це в інтересі російського народу є продовжати російський імперіялізм і поневолювати інші народи, хай поглянуть на російських публіцистів і пошукають серед них, чи багато є там таких „реалістів", які говорилиб, що в інтересі поневолених Москвою народів є боротись за відокремлення і за самостійність? Ні, таких там годі дошукатись. Навпаки, всі вони одноодушно висувають „утопійні" арґументи „єдности", „неділимости", „соціяльного раю". І мусимо ствердити, що ті їхні „утопійні, нереальні" арґументи, викликують жахливо реальні наслідки.

НАДІЯ КИБАЛЬЧИЧ

Пропащі Сестри

(Повість).

4)

Але ці розмови завсіди потім розбуркували буйну фантазію химерної жінки і вона завжди любила читати про такі шльоби. Якось прочитавши в часописи, що якийсь ерцгерцоґ одружився з простою дівчиною, вона так зраділа, що аж почервоніла.

Часами вона думала, що таки требаб віддати Лізу до гімназії, бо там можна швидче сподіватися такої зустрічі. Наприклад приїздить у місто який король, або королевич і між іншим приходить оглядати і гімназію. Там він бачить Лізу і закохується. Іноді Марія Олександровна так захоплювалася мріями, що через них не спала усю ніч. Тоді у день ходила мов задурманена і уже переставала цікавитись.

Коли Лізі було дванацять років, учителька сказала, що можнаб спитатись повезти її до екзаміну.

Марія Олександровна поїхала до міста, накупила там усяких прегарних тканин і віддала найкращому кравцеви пошити Лізі кілька суконь. Стільки, скільки треба було, щоб на кожний екзамін було інше убрання. Увесь час перед екзаміном припасовували сукні, хвилювалися, дратувалися, так, що було вже зовсім не до науки, даремне учителька казала, що слід би цей час пильніше взятися до неї.

Нарешті Марія Олександровна почула себе так погано, що мусіла вернутися до дому, доручивши Лізу учительці.

Коли вони вернулися з міста, Марія Олександровна вибігла на рундук. По втомлених блідих обличчях вона нічого не могла вгадати.

— Ну, що, як? — спитала помалу, бо серце так замірало, що аж дихати було важко.

Учителька похмуро і винувато відказала:

— Не видержала.

Марії Олександровні стиснуло серце від гніву та образи. Вона вважала, що Лізина краса повинна була все перемогти.

— Мабуть у них вже були свої, готові — зауважила вона злісно — і, певне, погані, того і заздрісно стало... Ну і „зрізали"...

— Ну а вбирали ви її так, як я прохала?

— Ні, бо дощ ішов...

Марію Олександровну наче хто камінем вдарив.

— У чомуж вона екзаменувалась?

— У сіренькому...

— Усі рази?

— Усі.

— Я не сподівалася цього від вас, Тетяно Андріевно! — стиснувши зуби скрикнула Марія Олександровна. — Хіба можна було таке зробити? Ну, що коли дощ? Булоб узяти коляску... Я ніяк не могла й подумати... Колиб знала, то хоч би умірала, а зосталасяб... Це щось неможливе... — вона схвильована вийшла з світлиці.

Ліза сиділа понижена, сполганіла і люта-люта. Там, у місті лишившись без рідні серед чужих та ще у перше на віку, вона, була так посмирнішала, що зовсім знадила піти в сіренькій сукні, але тепер їй це здавалось ганебною подією. Окрім того те, що вона провалилася, коли інші дівчата повидержували, здавалося їй великою образою і пониженням. Такого ще їй ніколи не доводилось зазнавати.

Але у вечорі за вечерею мати сказала батькові:

— Ця проклята Тетяна Андріевна навмисне не прибрала Лізу. Це заздоші! Не хотілося поруч показатися.

З того часу Ліза стала пишатися перед учителькою своєю вродою і своїми убраннями. Учителька не розуміла цього, і бачучи, що Ліза чогось дрочиться, спиняла її, а Ліза думала, що це вона гнівається від заздрощів.

До другого екзаміну зробили сукні ще кращі і Ліза всіх їх надівала, але екзаміну все таки не видержала.

Вона більше думала про убрання, як про екзамін — роздратовано зауважила учителька, коли вони вернулися.

— Знов заздощі! — подумала Марія Олександровна і почала втішатись розпитуванням, яке враження зробила Ліза і її убрання.

На третій рік Ліза сяк так видержала в другу клясу, і то здається, справді завдяки своїй вроді.

Дівчина була так зачарована міським життям та заспокоєна не трудним екзаміном, що радаб була переїхати до міста, навіть з умовою вчитися в гімназії. Та це не вдалося, бо учителька виїхала з села, а друга, багата панна, не хотіла мати приватних учениць. Таким чином наука відкладалася з весни на осінь, коли думалось взяти учительку з міста, з осени на весну. Зрештою ніхто не вважав тієї науки такою вже необхідною. Аджe Ліза була красуня, а з науки ніякої користи чи принади немає — це Марія Олександровна і по собі знала. Не треба було їй вчитися в інституті, щоб скінчити заміжжям за таким чоловіком.

Так і не оглянулися, як Лізі стало шістнадцять років. Тепер вона була дорослою дівчиною. Шістнацять років! Скільки то про них говорилося! Ті шістнацять років були наче встановленим часом, від якого мало початися якесь чарівне бліскуче життя... Наче вхід до справжнього життя.

Опинившись по той бік входу Ліза не побачила нічого особливого і почула розчарування. До нього і після нього було зовсім однаково.

Вона стала журитися, плакати та сердитись.

Мати її втішала і розясняла, що тепер її становище зовсім інше ніж раніше. Тепер у неї є сила, величезна сила дівчини красуні.

— Що я зроблю з тією силою? Навіщо вона мені тут придалася? — плакала Ліза — зачинили ви мене тут, як в тюрмі тай годі!

(Дальше буде).

МІЛІОНИ РОБІТНИКІВ ПІД ОХОРОНОЮ ЗАКОНА ПРО ГОДИНИ ПРАЦІ І ЗАРОБІТКИ

Демократія — це старе слово.

Та деколи значіння того слова не всім ясне. Навіть тут, в Злучених Державах, де свобода й воля мають вже свою вкорінену традицію і де рівень життя найвищий у світі, не всеі не всі ще розуміють вповні значіння демократії. Сьогодня Америка, разом з багатьома іншими державами, веде боротьбу на життя й смерть за те, щоб вдержати демократію та щоб її поширити і вкорінити по цілому світі.

Це гарні слова і вони закреслюють високу мету. Та варто подивитись поза ті слова і приглянутись щоденним прикладам американської демократії. Деякі приклади її найшли вислів у законодавстві. Закон про Належні Умови Праці („Фейр Лейбор Стендардс Ект") є саме таким прикладом, бо його постанови про години праці і заробітки не знають ніяких обмежень ізза раси, віри чи походження робітників.

Мексиканці, що лущать горіхи в Тексас, і італійці, що роблять те саме в Шікаґо, знають вигоди цього закона. Таксамо знають про нього скандинавські дроворуби в лісах північного заходу, грецькі кушнірі в Ню Йорку, чорні носії в пулманових вагонах та німецькі робітники в броварах у Висконсин і Мериленд. Під його охороною стоять безчисленні маси інших робітників, без огляду якого вони роду чи раси.

Основні постанови закона зовсім прості: робітники, що працюють в міжстейтовій торговлі або при продукції товарів для міжстейтової торговлі, мусять діставати найменше 30 центів за годину і найменше півтора звичайної платні за кожну годину вище 40 годин тижнево, за виїмком тих випадків, які виразно виключено від того закона. У біля сорок ріжних індустріях мінімальну платню встановлено вже на більше як 30, деколи на 40 центів. Сталось це згідно з розпорядками Адміністратора Закона про Години Праці й Заробітки, виданими на підставі доручення комітетів відносних індустрій.

Цей закон охороняє тепер близько 17 мільйонів робітників у яких 450,000 підприємствах.

Декому може здаватись, що сьогодня, коли так багато говориться про високу заробітну платню, згаданий закон вже непотрібний. По ньому основна мінімальна платня за повний сорок-годинний тиждень виносить усього 12 долярів. А всеж таки міліони робітників не мають ніякої іншої охорони своїх заробітків. Наприклад, за 1941-ший рік, згідно з приблизним підрахунком, 3,000,000 дістали, завдяки цьому законови сто мільонів долярів більше заплати, ніж в 1940-му році.

Повищі числа подають тільки частину картини. Вони не говорять нічого, на що ця надвишка була вжита, як за неї робітники могли купити для себе й для своїх родин кращий одяг і харчі. Завдяки тому законови вони оплатили лікарів, асекураційні премії, поплатили старі довги. Це були їх гроші, готівка, з якою могли зробити, що хотіли. Вони принесли радість в робітничі родини, а також зробили з робітників кращих „жовнірів продукції".

Закон про заробітну платню і години праці увійшов в життя в жовтні 1938-го року. Від того часу підприємці і робітники, до яких він відноситься, мали нагоду познайомитись з його значінням і приміненням. Поширилось добровільне застосовування того закона, особливо щодо мінімальної платні і заплати за позачасову роботу, тому що підприємці побачили, що цей закон захищає їх перед нечесною конкуренцією, основаною на низькій заробітній платні і довгих годинах праці.

С. М.

ОСІННА НІЧ

Осінна ніч, холодна ніч,
Сіяє місяць угорі,
Блимає зірочок безліч,

А роси, грубо на траві
Біліють, сріблом мерехтять,
Наче коралі дорогі.

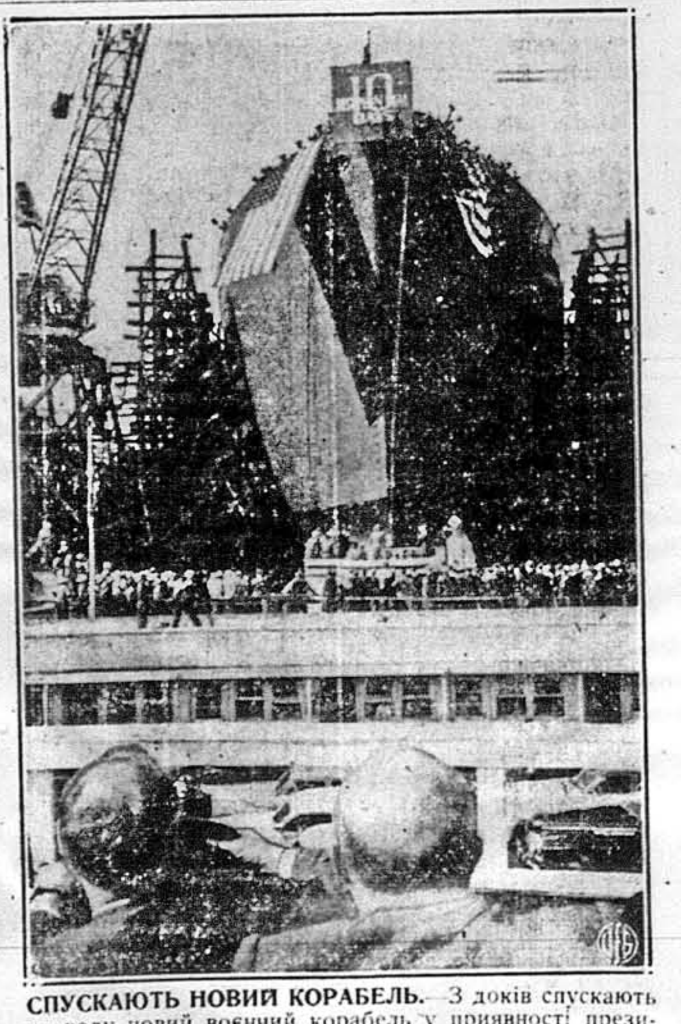
Зима дікралась як змія,
Мороз в росі зашелестів
На склоні ночі, в зорі дня

Вітрець жалісно проскомлів
Пісню похоронну про життя,
Про цвіти, що їх тут пестив.

Отак на склоні моїх літ
Холодом душу ціпенить.
— Ох, деж наш рідний життя цвіт?

Мороз із вітром загостить,
Пропаде праця довгих літ...
О, хтож ту працю продовжить?

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

СПУСКАЮТЬ НОВИЙ КОРАБЕЛЬ. — З доків спускають на воду новий воєнний корабель у приявності президента Рузвелта (на першому пляні світлини наліво).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З похорону члена 204 відділу У. Н. Союзу на добру ціль.

В суботу, 3. жовтня ц. р. відбувся похорон бл. п. Богдана Воробця, 17-літнього сина покійного Миколи Воробця і Меланії Воробець, з Ню Йорку. Кілька місяців тому 204 відділ У. Н. С. в Ню Йорку справив бл. п. Миколі Воробцеві, як свому першому і довголітньому предсідникови, памятник, укладу артиста Івана Кучмака. В день украшування гробів відбулось святочне посвячення цього памятника, на котрім був теж його молодий і повного здоровля син, Богдан. Ніхто тоді і не припускав, що за кілька місяців тим сумним шляхом буде ступати і молодий Богдан. Та кілька тижнів тому він захорував на тяжку, безвиглядну недугу, „люкемію" і лікарі відразу сказали, що нема надії на видужання. Біля двох тижнів боровся він зо смертю, дістаючи вливу нової крови, якої не жаліли йому ні його багато терпляча мати, ні приятелі. Та це не помогло і в середу, 30. вересня ц. р. наступив трагічний кінець.

Молодий Богдан Воробець, хоч мав заледви 17 літ, був активним членом ріжних українсько-американських організацій і ставав на той шлях громадської діяльности, яким все йшов його покійний батько. Тому саме ту втрату так болюче відчули не лиш найближча родина, але всі ті організації, до котрих він належав. Члени тих організацій явились громадно на похороні, як теж прислали в пошану для Покійного чимало вінців. Промовами прощали його: предсідник 204 відділу У. Н. С., якого Покійний був членом — Е. Ляхович, і секретар М. Близнак. Також промовляв А. Маланчук зо стейту Конектикат. Зворушливі промови в церкві виголосили о. парох Л. Веселовський і о. д-р В. Колодницький. По похороні приятелі і родина зібрали між собою $20, щоб передати їх на „армі емердженсі реліф фонд".

Учасник.

ЧЕСТЕР, ПА.

Образи тут родженого маляра.

Сестрицтво Успіння Пречистої Діви Марії при укр. прав. церкві, закупило два образи: Успіння Пречистої Діви Марії та Ст. Отця Миколая. Посвячення образів відбулося дня 20-го вересня.

Образи малював молодий, тут роджений артист, Микола Барвінчак з Майнерсвіл, Па. Його праця сама говорить про красу та вартість образів. Я тільки можу сказати, що шкода, що наше громадянство так мало познакомлене з артистом та його творами. Артист точно дотримує византинський стиль, творить гармонію красок та чудові композиції.

По релігійних відправах відбувся спільний Обід-Бенкет. По скінченню обіду спів хор зложений виключно з членіць Сестриць, які всі тут роджені, а між ними кілька неукраїнського походження, що замужні за українцями. „Мистрес" Бенкету була пані Керолайн Дегнан; хором управляла учителька Ева Сорока.

Підчас бенкету жертви та привіти зложили делегатки від Сестрицтва та Молодечого Клюбу Трентон, Н. Дж., а о. М. Запаренюк та о. І. Гундяк, артист Н. Барвінчак та інші присутні гості. Святочну промову по англійськи „про конечність праці жіноцтва в життю церкви" виголосив о. О. Мицик.

Присутність мейора та великого числа людей, як в церкві так і підчас бенкету, похід, однострої та взагалі ціла програма свідчила про дбайливе підготування, що робило миле враження як на своїх так і чужинців. Виконані пісні, деклямації Марії Велен, Гені Дргнан, промови, дали гарну програму, що полишило миле враження.

Син-кий.

З Життя Українців у Чаку

(Кореспонденція з Параґваю в Полудневій Америці)

Минуло кілька літ, як почали українські кольоністи заселювати землі в Чако, так, що по сьогоднішній день чимало їх тут замешкало.

Не сотні, а тисячі українських родин з новоприбувших мріяли про те, щоб „поселитись між своїми" і в той спосіб повстали цілі майже українські оселі.

З бігом часу в тих оселях повстали „Просвіти" та ріжні культурно-освітні гуртки. Кожний майже удавав із себе щирого українця, нарікав на наїздників, через котрих був приневолений кинути рідну землю та шукати аж за океаном кращої долі.

Початки гарні були, в чаківських пралісах росли з кожним днем нові оселі, а з ними й наші культурні осередки: Товариства „Просвіти", Рідна Школа та церкви. Здавалося, що коли наш нарід там на рідній землі не дав себе винародовити, то тут на вільній аргентинській землі користуючись повною свободою та ставши на твердий економічний грунт, з гордістю поставить серед чужинців своє національне „я"; здавалось, що наш український емігрант піде слідами еміграції других культурних народів.

Не один з наших свідоміших земляків немало доложив праці, щоб поселити якнайбільше наших людей та бодай вчасти забезпечити їхню судьбу. І треба признати, що ці змагання на початках дозволяли надіятись, що вони увінчаються гарним успіхом. І треба признати, що аргентинські урядові чинники бачучи трудолюбивість нашого кольоніста, цінили його й поважали, а нераз ставили як взірець для других.

Та наступила зміна і то зміна в нашу некористь. Тоді, як наші земляки жили в недостатках, як з важким трудом здобували найконечніші засоби до життя, неодин з них, щоб розважити своє горе, співав: „Ой нема то краю, краю, як та Україна". Сьогодні, коли проминулось давнє горе, злидні, коли майже кожний доробився сяко-тако майна і гроша, то й не згадуй йому про Україну! Сьогодні, як тільки має нагоду, наш земляк з гордістю вигукує: „О, в мене чарка, гроші. Я каню, пиво пю, мені нічого не цікавить. Я про свою рідну землю й не думаю!" Тіж знов, що не вспіли забезпечитись економічно, шукають свого рятунку як не в комуні, то в ріжних одурманюючих нас релігійних сектах.

Агенти находять сотні способів, якими обманюють нашого кольоніста, а найбільше при помочі затемнюючого наші уми комуністичного „Світла", яке тут у Чако розсилають даром цілими роками в сотнях примірників.

З болем у душі приходиться ствердити, що чимало наших людей своєю важко здобутою кривавицею підпомагають наших ворогів та жертвують на стричок і кайдани для свого таки брата.

Та є ще в Чако дійсні українці, які вірять, що ніхто нам не поможе, як тільки ми самі, які гаразд розуміють клич: „наша сила в нас самих!" і які вірять, що „Встане Україна і розвіє тьму неволі". — („Українські Вісти").

Збиткуються над Сербами і Хорватами

ЛОНДОН, (ОНА). — Премієр югославського правительства в Лондоні, Юрай Кринєвіч, напечатав в „Таймс" листа, в якім пишеться, що італійські фашисти поводяться з сербським населенням ще брутальніше ніж націсти, Зразу, говорить Кринєвіч, італійці були не такі дикі як німці, але як побачили, що сербський нарід не піддається і не признає над собою ніякої окупаційної влади, хочби яка вона була гуманна, то італійська жорстокість в сотеро переросла націстів. Лист вичислює ріжні відомі звірства окупаційної італійської влади, як теж подає, що в Дальмації фашисти арештували 25 вчених і вислали їх на каторгу до Ліпарі. На тім острові віддавна існує відома кольонія кримінальників. Італійці не могли заподіяти вченим більшого лиха, як те, що післали їх жити разом з грабіжниками і розбійниками.

Кринєвіч доказує, що італійська окупаційна влада вже італійщить сербські школи, адміністрацію і конфіскує хорватські газети. Найгірші звірства поповнюють італійці в Хорватії. Вони вже там цілком заборонили вільну пресу і забрали на свою власність хорватські друкарні. Італійці замкнули хорватський католицький семинар, а студентам казали виїхати на студії до Риму. В Дальмацькій Загорі фашисти знищили три села — Затон, Првіч і Водичу. Знищили тому, що місцеві мешканці відказувалися слухати приказів непрошених гостей. Селян фашисти зігнали на корабель і відправили в невідоме місце. Коло Фіюме окупаційна влада до щенту знищила цілу округу, а селян зігнала до села Леєнлє і вистріляла всіх доноги. На шестого липня фашисти зрівняли з землею десять хорватських сіл — Светі Матей, Младенчиці, Блажичі, Юраси, Сіролі, Бруаси, Скоки, Марцелі, Главицю і Сарсоні. Людей фашисти не виганяли, як мали нищити села, але стріляли з канон і вибили всіх, що не вспіли видістатись за село. Таким чином вибито тисячі хоратських селян.

БОМБАРДУВАЛИ БРАТИСЛАВУ В СЛОВАЧЧИНІ.

ЛОНДОН. — Совєтські літаки бомбардували Братиславу, столицю Словаччини. Таке подає радіо з Віші.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ

НА РОСІЙСЬКІМ ФРОНТІ ВЖЕ ПОЗИМНІЛО

Кореспондент німецької газети „Ноє Ціріхер Цайтунг" пише, що на російськім фронті вже позимніло і кепсько одягнені німецькі вояки зачинають мерзнути. Вони не мають де спати і ночують в лісах. Палити не можуть, бо зараз зявляються партизани і бють. На степах є дуже зимно і німецькі вояки нарікають, що не мають в що добре одягнутися.

Крім зимного вітру, який наскрізь просікає чоловіка, ще падуть безперестанні дощі і серед німецької армії кидається хвороба. Салдати помагають собі як можуть, але їм прийдеться бути цілу зиму, то хвороба їх здесяткує.

Щось подібного пише також румунська газета „Курентуль". Її кореспондент описує життя румунських полків під Сталінградом і каже, що румунські вояки дуже бідують і мерзнуть разом з німцями. Сховатися, каже кореспондент, нема де, бо всюди руїна, на полях боїв камень на камені не остався. Він пише, що Сталінград ще горить. Час від часу вибухає дим і полумінь горючих фабрик і складів амуніції. Довкола міста лежать сотні позбиваних літаків, понищених тенків, гармат і моторових возів. Осінний вітер і приморозки перешкоджують салдатам виконувати свої обовязки. Обидві воюючі сторони пильно за собою слідкують і не дають одні одним спочинку. В руїнах передмість Сталінграду лежать тисячі вбитих салдатів. Ціле поле бою представляє собою жахливий вид.

ВБИВАННЯ ЗАРАЗКІВ НЕДУГ У ПОВІТРІ В ПУБЛИЧНИХ МІСЦЯХ.

І англійські й американські вчені занялися останніми часами питанням: чи можливо стерилізувати (позбавляти заразливих зародків) повітря в школах, театрах, підземних залізницях і інших публичних місцях?

Як можна легко догадатися, зацікавлення цим питанням розвинула війна, в котрій є велика можливість для поширення всяких пошестей, що, як звісно, розвиваються від розмноження дрібнесеньких животин, званих бактеріями.

Англійські вчені вживали для стерилізації повітря ріденької мраки з гексил-ресорціналу в пропилін глайколю, американські вчені спершу вживали розрідженого в повітрі пропилін глайколю, а потім випарів пропилін глайколю. Показалося при досвідах, що дуже важним чинником при стерилізації є вогкість: велика вогкість не дозволяла переводити стерилізацію, а низька її закривала. Найкраще вдавалася вона при середній вогкости. Коли з повітря забирати вогкість, наприклад при помочі хльориду вапняка, то це мало такий убивчий вплив на бактерії, як пропилін глайкол. З цього декотрі з учених і прийшли до переконання, що вигибання бактерій правдоподібно було наслідком більше висушування повітря, ніж розпилювання в ньому вбиваючих бактерії хемікалій.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

В. Королів-Старий.

Великий Громадянин

(Евген Чикаленко 1861-1929).

...„В житті своїм я раз-у-раз старався оте своє „я" не виставляти наперед, а ховати на задній плян"...

Із „Спогадів"
Е. Чикаленка.

Український нарід мав і має великих, незвичайних людей, дарма, що в умовах, в котрих пробігає наше життя, тяжко їм виплисти на поверхню, посісти належне місце та ще за життя зазнати вдячности й у-знання загалу. А отже, і між тими, що жили й живуть в цій добі новітнього відродження народу українського, була людина, яку оминув згаданий закон, загальний для всіх недержавних та гноблених націй. Це — Евген Чикаленко. Муж статечний без хитань і чесний без застережень, палкий патріот без плями й невтомний працьовник на ниві народній, людина глибокого розуму та життєвої мудрости, повний вщерть любови до свого народу та батьківщини. Це був він, що його, й при надмірній скромности в громадській роботі, — всеж таки знали, поважали, любили й подивляли наші люди по всіх землях, де живуть стало чи випадково розпорошені.

Якоюж смутної хвилею гнітючого болю розійдеться по цілому світі, від Праги до Львова та Києва, до „Зеленого Клину" й Америки важка звістка про його передчасну смерть!... Український нарід зажив нової незрівняної втрати, котру нешвидко зможе винагородити. Та й чи винагородить колись взагалі? Бож Евген Чикаленко був так тісно звязаний з своєю добою, а доба, як і люди, що в ній живуть, не повторюються у всіх подробицях. Тож можна з певністю сказати, що другого Чикаленка не мала Україна і мати не буде.

Не буде другого Чикаленка, бо не буде вдруге потреби робити працю, яку вже проробив він. Борозну, яку перейшов він своїм плугом через усю Україну, вже ніколи не засипletься й не загладиться. А те, що він посіяв, не тільки вже зійшло, а й починає зростати. І треба лише часу, щоб Чикаленків посів остаточно виріс і покрив буйним колосом народні українські лани.

Те, що започаткував Чикаленко в нашій добі, піде далі своїм натуральним шляхом і йтиме невпинно, аж дійде до свого щасливого кінця, що був високим Чикаленковим ідеалом, якому нині служать тисячі його вихованків та учнів.

Не дуже заможного й незначого роду, лише завдяки своїй залізній волі та великому розумові вийшов він на вельми багатого землевласника й видатного на всю колишню Росію вченого сільського господаря. Як господар, довго жив він на селі й це давало йому можливість зжитися з нашим народом-гречкосієм, пізнати особисто всі найменші його потреби та бажання, прийти до висновків, що поки той нарід буде темний та ходитиме в чужому ярмі, — не буде в нього світлої долі. І тому з юнацьких літ Чикаленко присвятив все своє життя, увесь свій хист і розум, а також і своє майно на користь українського люду. Не зважаючи на безнастанні переслідування з боку ворогів нашого відродження, він невпинно й не покладаючи рук, аж до самої смерти працював на найріжноманітніших ділянках ниви народньої словом, пером і заробленими ним грошима. Це він позаписував з уст народніх „300 найкращих пісень" українських, це він написав найліпші і щодо мови та зрозумілости й щодо корисности „Розмови про сільське хазяйство", з котрих сотки тисяч наших людей навчилися справно господарювати, а сотки — добре писати книжки для народу. Це він своїми „Спогадами" та „Щоденником" поклав основу літопису новітньої доби України. Це був він, що в найбільшій мірі спричинився до усталення сьогочасної письменницької, а найбільш журнальної та наукової нашої мови, бо він перший поклав сталі підвалини для новітньої журналістики на Великій Україні в рідній мові й багато працював для утворення наукової словности-термінольоґії.

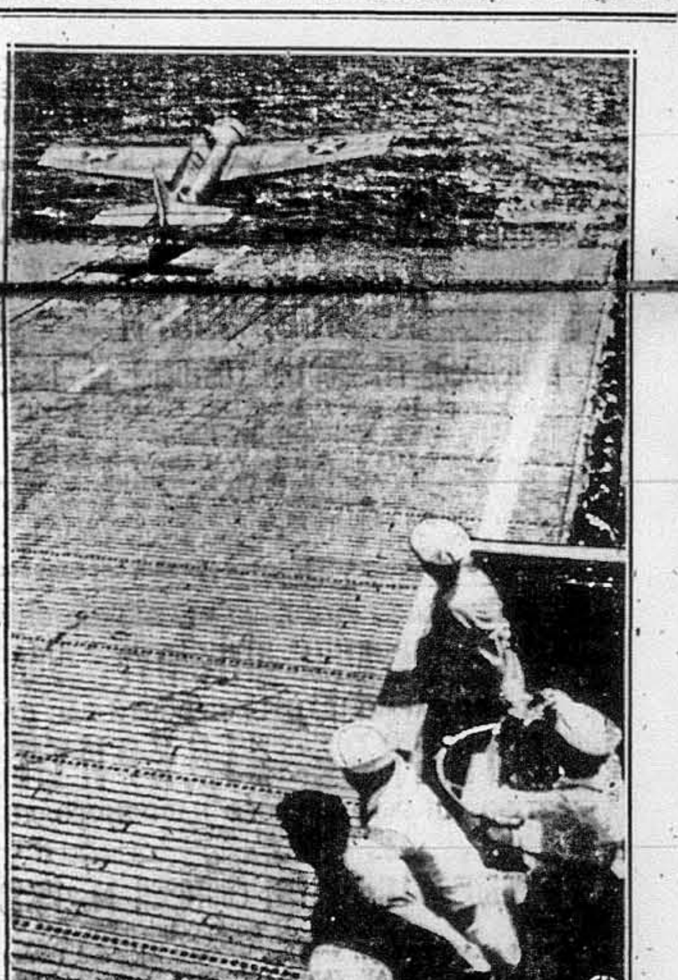
Сам завжди скромний, аж скупий на необхідне для себе особисто, він не спинявся перед величезними витратами своїх коштів, коли того потрібувала національна справа. Скрізь, де успіх тієї справи залежав від гроша, Чикаленко перший розвязував свого гаманця, сам виходив назустріч потребі, не чекаючи, коли його попросять. Та й інших тягнув за собою й своїм прикладом і своїм переконуючим словом. Йому було однаково, куди давати, чи на Велику Україну, чи до Галицької Землі, чи на потреби наших людей в Китаю або в Америці: давав скрізь, де національна справа потребувала матеріяльної підтримки. Бо все, що було українське, було йому однаково дороге: чи думка, чи книжка, чи підприємство, чи просто окремі люди. І що до цього не мав він собі подібних на Україні: кожен, хто тільки був свідомим українцем чи навіть тільки міг колись таким стати, міг сподіватись підтримки від Чикаленка. Тому Чикаленко не ставився вороже ні до кого з українців, хочаб вони були цілком протилежного світогляду, як мав він сам. Цей чоловік не знав партій чи окремих гуртків, він знав і визнавав тільки українців. І ніколи не бувши революціонером, тим часом давав гроші й на революційні наші організації, що мали в програмі своєї чинности зруйнувати і його самого, чк великого землевласника. І робив це свідомо, виходючи з засади, що нація не буде „повною", коли в ній не істнуватимуть всі течії, коли не істнуватимуть усі стани, які істнують в людському суспільстві.

Тим то Чикаленко майже не мав отвертих ворогів поміж нашими людьми: люди всіх земель, заселених українцями, всіх напрямів і течій громадських чи політичних, однаково поважали цю надзвичайну людину, котрій ніхто не дорівнював у справі національної дборочинности. Це був може один - єдиний з наших визначних громадських діячів, котрий своїм особистим прикладом збив істнуюче поміж нами переконання, що українці узнають заслуги своєї видатної людини лише по її смерти. Ні, Чикаленка узнавали всі, хто його знав, і за його життя. Навіть ті, що вороже виступали проти його пересвідчень, навіть ті, коли Чикаленко опинився в біді, поспішили простягти йому руку помочі. Це — справді — безприкладні факти в нашому громадському житті, і вже вони самі говорять за те, хто був Чикаленко для українців та України.

Бож до всього мав цей чоловік таку незвичайну для наших вдач рису — не тільки сам ні з ким не сварився та ніхто не сварив поміж собою, а навпаки він умів помирити й найзапекліших ворогів. Чиж диво, що біля його особи й довкола його імени раз-у-раз купчилося велике коло українських громадських та політичних працьовників? Чиж диво, що для величезного числа українських активних інтеліґентів Чикаленко був їх мудрим учителем? Чиж диво, що й ті, хто стояв цілком на протилежних ідеольоґічних позиціях, приходив до нього, щоб почути його слово, довідатися про його погляд, перевірити правдивість своїх думок та висновків? Чикаленкова хата у Києві була місцем, де підготовлялася й кувалася доля прийдешньої України. Що-понеділка сходилося там десятки найріжноманітніших українських діячів, котрі часом ворогували непримиренно між собою й ніяк не поділяли поглядів гостинного господаря тієї хати, але не могли не почути його мудрого слова. І на вигнанні так само довкола його ґуртувалися люди ріжних течій і таборів, бож де був в осередку старий „пан", як його звичайно звали у Києві, там — бодай тимчасово — наступало обєднання на ґрунті національних українських інтересів.

Отож стає зрозумілим, чому не хто інший, а саме Чикаленко підважив велику справу, котра увічнить його славне наймення на всі прийдешні часи: справу витворення національної свідомости поміж тими землями своїми, що протягом столітнього тиску московської руки забули, хто вони, чиїх батьків сини, ким і за що закуті. І був це він, що утворив новітню українську пресу на Великій Україні, не зрікаючись протягом 10-х років бути видавцем єдиної щоденної української ґазети, видання котрої коштувало його соток тисяч карбованців та незлічиму силу особистих прикростей і страждань. Алеж тією ґазетою він не тільки розшукав по всьому світі всіх щирих синів своєї Батьківщини, ще й утворив сотки тисяч нових свідомих українських громадян. І не буде перебільшенням сказати, що колиб доля не дала нам Евгена Чикаленка, то невідомо, чи прокинуласяб у 1917 році Україна від свого віковічного сну! Не дурнож найбільші вороги з усіх українських ворогів — царські московські жандарі — узнавали всю вагу Чикаленка для нашої справи і всю небезпеку його чинности для своєї „Колиб не було Евгена Чикаленка, Володимира Антоновича та Михайла Грушевського"

(Кінець буде).

В ЛЕТІ З ЛІТАКОНОСЦЯ ПРОТИ ВОРОГА. З покладу американського літаконосця „Чарджер" підноситься останній літак, щоб дігнати своїх товаришів і разом з ними заатакувати ворожі кораблі. Цей літаконосець перероблено з торговельного корабля. На ньому заведено нові приладі, завдяки яким літак злітає на поклад зовсім безпечно.

МУРАЩКИ ЯК НОСІЇ НЕДУГ.

Від коли американські війська почали великими масами жити в тропікальних краях, лікарі почали звертати увагу на питання: чи можуть мурашки, навіть нешкідливі, переносити недуги заразливих недуг?

Почин до розслідів дала д-р Софі Делер Ґрифитс, професорка школи тропікальної медицини в Сан Хван, на Пуерто Ріко, котра доказала, що ноги мурашок, які перейшли по землі, на якій були заразки дезинтерії (різачки), ще по 24 годинах опісля мали заразки цеї недуги.

Розсліди Софі Делер Ґрифитс мають значіння тому, бо дезинтерія це одна з найнебезпечніших пошесних недуг у тропікальних околицях. Як тільки ці розсліди стали відомі, військові лікарі негайно зарядили, аби військо добре оберігало свої припаси їди перед мурашками. Вагу цим розслідам додав ще факт, що лікарка розсліджувала розношення різачки так званою тропікальною вогненною мурашкою, котру можна стрінути у тропікальних краях просто серед найрізнородніших умовин.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ЛАНКЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Василія Вел., від. 87, повідомляє членів, що триквартальні збори відбудуться 11. жовтня в гали парохіяльній, Ellicott Rd., в годині 1. попол. Просимо членів прийти і вирівнати свої довги. — За уряд: Константин Куґер, предс.; Іван Окаль, кас.; Микола Трояновський, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. Укр. Січ, від. 182, відбудуться в неділю, 11. жовтня, в годині 3. пополудні, в гали парохіяльній, 45-47 Говп Евеню, Пасейк, Н. Дж. Маємо важні справи до полагодження. Тому обовязком кожного члена є прийти на ці збори. Довгуючих членів напоминаємо, щоб вирівнали свої залеглі вкладки, або будуть суспендовні. — О. Боднарчук, предс.; Г. Яськів, секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Повідомляємо, що місячні збори Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 338, відбудуться в неділю, 11. жовтня, в годині 2. пополудні, в Українській Гали, 213 Скупмекер евеню. Просимо членів прийти і заплатити свої місячні вкладки. — За уряд: М. Коваль, предс.; П. Янковський, кас.; Микола Куць, секр.

ТОМАСТОН, КОНН. — Місячні збори Тов. Українська Січ, від. 421, відбудуться 10-го жовтня, в Українській Галі на Проспект ул., в годині 8. ввечір. Просимо всіх членів прийти на ці збори. — За уряд: А. Береза, предс.; М. Шипінька, кас.; П. Чесьнік, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. У. Н. Союзу, від. 292, повідомляє усіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. жовтня, в годині 12:30 пополудні. Маємо важні справи до полагодження. Просимо всіх членів прийти на означений час, бо галя занята. Ті члени, котрі мають позички на своїх грамотах, або в відділі, хай стараються їх сплатити. Старaймося вже раз бути точними і свої зобовязання виповняти на час. Старайтеся вписувати свої діти до У. Н. Союзу. Союз має тепер для дітей аж пять ріжних родів обезпечення, а саме ендавмент до 16 літ і 20 літ. Отже є в чім вибирати. — Володимир Дідик, предс.; Петро Кізел, секр.; Ілля Андрусевич, кас.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Подаємо до відома членам Бр. св. Василія, від. 339, що місячні збори відбудуться в суботу, 10. жовтня, в годині 7. ввечір, в домі Громади при 3322 Норт Лавренс ул. Просимо всіх членів, місцевих і позамісцевих, прийти на ці збори. — За уряд: Іван Сорока, предс.; Марко Кузичка, кас.; Андрій Хромяк, секр.

ЙОНҐСТАВН, О. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 230, повідомляє всіх своїх членів, місцевих і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. жовтня, в У. Н. Домі, 525 В. Райен Еве., в годині 2. пополудні. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до вирішення. — За уряд: І. Брацьо, предс.; М. Мушинський, кас.; І. Павловський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів, що три-квартальні збори відбудуться в суботу, 10. жовтня, в годині 8. ввечір, 30 Іст 7. вул. Просимо членів прийти на ці збори, бо є багато справ до полагодження. — І. Серединський, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 375, відбудуться в неділю, 11. жовтня, в годині 12:30 пополудні, в гали 847 Н. Френклин ул. Просимо всіх членів прийти, бо є важні справи до полагодження. На цих зборах спишемо, скільки члени купили Воєнних Бондів. — За уряд: Н. Волошанський, предс.; Н. Паращак, кас.; В. Бідей, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. — Квартальні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, відбудуться 11. жовтня, в годині 2. пополудні, в Набожинського. Обовязком членів є прийти на ці збори на означений час. — Ілько Шеґера, пр.; Дмитро Фидина, кас.; Микола Лісний, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. Сокіл, від. 336, відбудуться в неділю, 11. жовтня, в годині 1. пополудні. Просимо всіх членів прийти на збори і вирівнати свої вкладки. Також маємо важні справи до полагодження. — Т. Кальмук.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. — Тов. Згода, від. 294, повідомляє членів, що збори відбудуться в суботу, 10. жовтня, в годині 8. ввечір, в гали де звичайно. Просимо членів прийти і вирівнати свої залеглости. — За уряд: І. Король, предс.; С. Музика, кас.; Я. Салій, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 30. вересня 1942 померла в 51. році життя

ВАРВАРА КОНДРАТІВ,

led членицю

членкиця відділу 225 У. Н. Союзу. Вступила до відділу і У. Н. Союзу 1933 року. Покійна походила зо села Озмина, пов. Самбір, Галичина. Полишила в смутку мужа Теодора, сина Григорія, дочки Зоню, Анну і Марію та внуку Марію.

Похорон відбувся в суботу, 3. жовтня, з дому жалоби до української катол. церкви в Сейнт Луіс, Мо.

В. Й П.!

О. Копач.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

ПОТРІБНО САМІТНОГО або ЖОНАТОГО РОБІТНИКА на фарту. Мусить уміти робити трактором і іншими машинами. Голосіться до: **WASIL EWASHKO, R. 1, Bath, Pa.**

СТОРОЖ З0 ЖІНКОЮ в обслугуванню дому на 22 фамілій без опалювання. Гаряча вода. Платня $20.00 і 3 кімнати, **625 East 9th St., New York.** Голосіться від 6. до 8. вечером, або телефонуйте **Beekman 3-1655.** Питайте за п. Rupert-ом.

ТАРЗАН, ч. 647. Переляк Івети.

Тарзан схопив за руку старушку Ейкерс. „Забудьте, що я вас тут саму лишу. Нам потрібно такого завзяття, яке є у вас", промовив Тарзан.

Не звертаючи уваги на її протести він підняв її та посадив на лодку. Тепер лодка була переповнена вщерть пасажирами.

А Тарзан ще далі залишився на покладі корабля. Він закликав до керівника лодки: „Опускай лодку вдолину".

Дивлячись на те Івета закричала: „Тарзане, що ти робиш? Ти не можеш залишитись там. Ти не можеш залишитись на видиму смерть".